

Türkiye Turist Rehberleri Birliği

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ

III. ULUSAL TURİST REHBERLİĞİ KONGRESİ

KONGRE BİLDİRİ E-KİTABI

İÇİNDEKİLER

3 ÖNSÖZ

4 KURULLAR

10 KONGRE PROGRAMI

16 BİLDİRİLER

272 KONGRE SONUÇ VE DEĞERLENDİRMESİ

III. ULUSAL TURİST REHBERLİĞİ KONGRESİ

ÖNSÖZ

Turistlerin, eskiye oranla daha çok bilgiye daha rahat ulaşabildikleri, bilginin geçerliliğini kolaylıkla kontrol edebildikleri ve daha yüksek hizmet kalitesi beklentisi içinde oldukları şüphe götürmez bir gerçektir. Turist yapısında yaşanan değişimler, turizmi profesyonel anlamda icra eden kişilerin de kendilerini geliştirmelerini kaçınılmaz kılmaktadır.

Gerek yurtiçi gerekse yurtdışı turlarda ya da turizm hizmetleri içerisinde, profesyonel turist rehberlerinin büyük bir önemi ve payı bulunmaktadır. Turist rehberleri, sahip oldukları yeterlilikler itibariyle turistlerin memnuniyet seviyelerinde çok etkili olabilmektedirler. Öte yandan değişen turist yapısına göre, profesyonel turist rehberlerinin de sürekli olarak kendilerini geliştirmesi gerekmektedir. Çünkü bugün turistler gidecekleri bölge ile ilgili bilgileri bir forum sitesinden ya da internet üzerinde bir sosyal ağdan yanlarında taşıdıkları akıllı telefon ya da tabletler aracılığı ile kısa sürede alabilmeleri mümkündür. Bu nedenle turist rehberlerinin bundan daha fazlasına sahip olmaları, sadece bölgenin turizm değerleri ile ilgili değil, bölgenin çok farklı yönleriyle ilgili bilgi sahibi olmaları ve bilgiyi en iyi şekilde aktarabilmeleri gerekmektedir.

Türkiye’de turist rehberliği mesleği başındaki profesyonel ekiyle nitelendirilmektedir. Profesyonel turist rehberi; kendi dilinde ve en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü olarak iletişim kurabilme yeteneğine sahip olmalı, iletişim ve hizmet yetenekleriyle turistlerin ziyaretlerini bir deneyim ve bilgilenme boyutuna taşıyabilmeli, tanıtma, bilgi verme sırasında turistlerle göz teması kurabilmeli, grubu otoriter olmadan yönetmeli, zamanı ekonomik kullanmalı, sorunlara çözüm getirici olmalı, ülkenin coğrafyasını, tarihini, kültürünü, sosyal özelliklerini bilmeli, insanları bir amaç doğrultusunda peşinden sürüklemeli ve başarılı bir tur gerçekleştirmek için farklı hizmet sağlayıcıları ve turistler arasında koordinasyonu sağlamalıdır.

Turizm olgusunda önemli bir etkisi ve rolü olan turist rehberliğinin farklı yönleriyle doğru bir biçimde öğrenilmesi ve sürdürülmesi büyük bir önem taşımaktadır. Rehber yetiştirmede sadece teorik bilgilere bağlı kalmak yerine, alan uygulamaları ve alan ölçümlerine daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda elde edilen bulgular doğrultusunda; ilgili eğitim kurumlarına, Türkiye Turist Rehberleri Birliği’ne ve odalarına, profesyonel turist rehberlerine, rehberlerin bilgi-donanım yönündeki eksikliklerinin giderilmesi hususunda önemli görevler düşmektedir.

İşte bu noktada, ev sahipliğini Türkiye Turist Rehberleri Birliği’nin yaptığı III. Turist Rehberliği Kongresi’nin profesyonel turist rehberliğinin gelişimine önemli katkılar sağladığını umut ediyor, bizlere akademik destek veren Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi akademisyenlerine, açılış konuşmasıyla bizleri onurlandıran Prof. Dr. İlber ORTAYLI’ya, TUREB Yönetim Kurulu Üyeleri Dr. Sedat BORNOVALI, Ozan SAYIN, A. Serhan GÜNGÖR ve Adem BİÇER’e ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor ve saygılar sunuyorum.

Suat TURAL
TUREB Yönetim Kurulu Başkanı

KURULLAR

KONGRE BAŞKANI

SUAT TURAL

Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı

DÜZENLEME KURULU

DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT BORNOVALI

ÂDEM BİÇER

AHMET SERHAN GÜNGÖR

OZAN SAYIN

KEVSER AFŞAR

ENDER ŞAHİN

AZİZE SOYER

PROF. DR. R. PARS ŞAHBAZ

DOÇ. DR. M. ALPARSLAN KÜÇÜK

DOÇ. DR. YALÇIN ARSLANTÜRK

DOÇ. DR. SEVİL BÜLBÜL

DOÇ.DR. M. MURAT KIZANLIKLI

ARŞ. GÖR. FULDEN NURAY KÜÇÜKERGİN

ARŞ. GÖR. ESİN AYSEN

ARŞ. GÖR. SEVAL KURT

ARŞ. GÖR. TUĞBA ŞEN KÜPELİ

ARŞ. GÖR. GİZEM PALA

BİLİM KURULU

PROF. DR. SUAVİ AHİPAŞAOĞLU

PROF. DR. HASAN AKAN

PROF. DR. ATILLA AKBABA

PROF. DR. UMUT AVCI

PROF. DR. CEVDET AVCIKURT

PROF. DR. A. CELİL ÇAKICI

PROF. DR. FÜSUN İSTANBULLU DİNÇER

PROF. DR. MİTHAT ZEKİ DİNÇER
PROF. DR. OKTAY EMİR
PROF. DR. ORHAN BATMAN
PROF. DR. İSMAİL GEZGİN
PROF. DR. NECDET HACIOĞLU
PROF. DR. ORHAN İÇÖZ
PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN
PROF. DR. KURTULUŞ KARAMUSTAFA
PROF. DR. ARZU KILIÇLAR
PROF. DR. İSMAİL KIZILIRMAK
PROF. DR. MERYEM AKOĞLAN KOZAK
PROF. DR. SALİH KUŞLUVAN
PROF. DR. KUTAY OKTAY
PROF. DR. ZAFER ÖTER
PROF. DR. ELBEYİ PELİT
PROF. DR. ASIM SALDAMLI
PROF. DR. METE SEZGİN
PROF. DR. R. PARS ŞAHBAZ
PROF. DR. ÖMER ŞANLIOĞLU
PROF. DR. ABDULLAH TANRISEVDİ
PROF. DR. SELMA MEYDAN UYGUR
PROF. DR. BURHAN VARKIVANÇ
PROF. DR. ALİ YAYLI
PROF. DR. İBRAHİM YILMAZ
PROF. DR. MEDET YOLAL
DOÇ. DR. MUSTAFA AKSOY
DOÇ. DR. AYSU ALTAŞ
DOÇ. DR. VOLKAN ALTINTAŞ
DOÇ. DR. MUSTAFA CEVDET ALTUNEL
DOÇ. DR. ÖZLEM ALTUNÖZ
DOÇ. DR. TUGAY ARAT
DOÇ. DR. ŞEYMA AY ARÇIN
DOÇ. DR. AYTUĞ ARSLAN
DOÇ. DR. YALÇIN ARSLANTÜRK
DOÇ. DR. GÜL ERBAY ASLITÜRK
DOÇ. DR. LÜTFİ ATAY

DOÇ. DR. EMİNE ÇINA BAL
DOÇ. DR. FATİH MEHMET BERK
DOÇ. DR. FAHRETTİN ATIL BİLGE
DOÇ. DR. SEVDA BİRDİR
DOÇ. DR. SEVİL BÜLBÜL
DOÇ. DR. MELTEM CABER
DOÇ. DR. AHMET ÇAVUŞ
DOÇ. DR. GÜREL ÇETİN
DOÇ. DR. BEKİR BORA DEDEOĞLU
DOÇ. DR. TAŞKIN DENİZ
DOÇ. DR. NURAY TETİK DİNÇ
DOÇ. DR. BEKİR EŞİTTİ
DOÇ. DR. EVREN GÜÇER
DOÇ. DR. KENAN GÜLLÜ
DOÇ. DR. F. ÖZLEM GÜZEL
DOÇ. DR. SERHAT HARMAN
DOÇ. DR. CEM IŞIK
DOÇ. DR. SEBAHATTİN KARAMAN
DOÇ. DR. YASİN KELEŞ
DOÇ. DR. M. MURAT KIZANLIKLI
DOÇ. DR. ÖZLEM KÖROĞLU
DOÇ. DR. SERAP ÖZDÖL KUTLU
DOÇ. DR. M. ALPARSLAN KÜÇÜK
DOÇ. DR. ÖZGÜR ÖZER
DOÇ. DR. NACİ POLAT
DOÇ. DR. FERİKA SARI
DOÇ. DR. ERKAN SEZGİN
DOÇ. DR. SEDA ŞAHİN
DOÇ. DR. LÜTFİ MUSTAFA ŞEN
DOÇ. DR. RAHMAN TEMİZKAN
DOÇ. DR. S. PINAR TEMİZKAN
DOÇ. DR. SABAH BALTA ULAY
DOÇ. DR. SİNAN ÜNLÜSOY
DOÇ. DR. KAMİL YAĞCI
DOÇ. DR. UYSAL YENİPİNAR
DOÇ. DR. CANAN TANRISEVER YİĞİT

DOÇ. DR. GÖKÇE YÜKSEK
DOÇ. DR. BURHANETTİN ZENGİN
DOÇ. DR. ÖZCAN ZORLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ VEDAT ACAR
DR. ÖĞR. ÜYESİ YUSUF ACAR
DR. ÖĞR. ÜYESİ MURAT AK
DR. ÖĞR. ÜYESİ SERAP AKDU
DR. ÖĞR. ÜYESİ UĞUR AKDU
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜLİZAR AKKUŞ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NALAN ALBUZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ UJU VIOLET ALOLA
DR. ÖĞR. ÜYESİ REŞAT ARICA
DR. ÖĞR. ÜYESİ SABRİ ARICI
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEMİH ARICI
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA ARSLAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALPER ATEŞ
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYDOĞAN AYDOĞDU
DR. ÖĞR. ÜYESİ İLKE BAŞARANGİL
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALAATTİN BAŞODA
DR. ÖĞR. ÜYESİ İSA BAYHAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ TURAN BAYRAM
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜL ERKOL BAYRAM
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERHAN BOĞAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT BORNOVALI
DR. ÖĞR. ÜYESİ İNCİ OYA COŞKUN
DR. ÖĞR. ÜYESİ TOLGA FAHRİ ÇAKMAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ HARUN ÇALHAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ DİDAR SARI ÇALLI
DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRE ÇİLESİZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMER ÇOBAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ NAZIM ÇOKIŞLER
DR. ÖĞR. ÜYESİ SERDAR ÇÖP
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYHAN DAĞDEVİREN
DR. ÖĞR. ÜYESİ FAHRİ DAĞI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ DALGIÇ

- DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL DEMİRBULAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞEHAZ DEMİRKOL
DR. ÖĞR. ÜYESİ NİHAT DEMİRTAŞ
DR. ÖĞR. ÜYESİ EVİNÇ DOĞAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDEN DOĞAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ OLCA SEZEN DOĞANCILI
DR. ÖĞR. ÜYESİ EDA RUKİYE DÖNBAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERTUĞRUL DÜZGÜN
DR. ÖĞR. ÜYESİ REMZİYE EKİCİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA DOĞANAY ERGEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEÇKİN ESER
DR. ÖĞR. ÜYESİ VOLKAN GENÇ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SİNAN GÖKDEMİR
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖNÜL GÖKER
DR. ÖĞR. ÜYESİ TOLGA GÜL
DR. ÖĞR. ÜYESİ ELÇİN DOĞAN GÜRBÜZER
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA ÖZÇELİK HEPER
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ İSKENDER
DR. ÖĞR. ÜYESİ MİKAİL KARA
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUTLU KAYA
DR. ÖĞR. ÜYESİ SONAY KAYGALAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ NEŞE ÇULLU KAYGISIZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM HAKKI KAYNAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ HAVA KESKİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ REHA KILIÇHAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ CENK MURAT KOÇOĞLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİL KORKMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ HANDE AKYURT KURNAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE KURTLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ KEMAL GÜRKAN KÜÇÜKBERGİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ BATTAL OĞUZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖZDE OĞUZBALABAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM TEKİN ÖZBEK
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN ÖZDEMİR
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATİH ÖZDEMİR
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖZDE ÖZDEMİR

DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM AKIN ÖZEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ YAKUP ÖZTÜRK
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET SAĞIR
DR. ÖĞR. ÜYESİ FARUK SEYİTOĞLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEYİT AHMET SOLMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NİL SONUÇ
DR. ÖĞR. ÜYESİ CEMİL SÜSLÜ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NECİBE ŞEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURŞAH ŞENGÜL
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA ŞİT
DR. ÖĞR. ÜYESİ SERKAN TÜRKMEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET UMUR
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖKÇE ÖZDEMİR UMUTLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH ÜLKÜ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SAVAŞ YEŞİLYURT
DR. ÖĞR. ÜYESİ DUYGU YETGİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ HACI MEHMET YILDIRIM
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA YILDIRIM
DR. ÖĞR. ÜYESİ ESRA GÜL YILMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ LALE YILMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ YURDANUR YUMUK
ÖĞR. GÖR. DR. AZADE ÖZLEM ÇALIK
ÖĞR. GÖR. DR. NİHAT ÇEŞMECİ
ÖĞR. GÖR. DR. HÜSEYİN ÇİÇEKLİOĞLU
ÖĞR. GÖR. DR. ALPER DURAN
ARŞ. GÖR. DR. SEVGÜL ÇİLİNGİR CESUR
ARŞ. GÖR. DR. BEYBALA TİMUR
ARŞ. GÖR. DR. ORHAN YABANCI
DR. MEHMET KÜRKÇÜ
DR. ARZU TORAMAN

Unvan ve Alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.

KONGRE PROGRAM ÖZETİ

KONUŞMACILAR

5 KASIM PERŞEMBE 2020

13:30-14:00	AÇILIŞ KONUŞMALARI	Prof. Dr. İrfan YAZICIOĞLU- Dekan / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı Prof. Dr. Yusuf TEKİN- Rektör / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
14:00-14:45	KONUK KONUŞMACI	Prof. Dr. İlber ORTAYLI – Tarihçi, Yazar

6 KASIM CUMA 2020

15:30-16:00	KAPANIŞ KONUŞMASI	Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı
-------------	----------------------	---

BİRİNCİ GÜN OTURUMLARI

5 KASIM PERŞEMBE 2020

15:30-17:00	PARALEL OTURUMLAR
-------------	-------------------

İKİNCİ GÜN OTURUMLARI

6 KASIM CUMA 2020

11:00-12:00	TUREB OTURUMU
12:00-14:00	ARA
14:00-15:30	PARALEL OTURUMLAR
15:30-16:00	KAPANIŞ KONUŞMASI

PROGRAM AKIŞI

5 KASIM PERŞEMBE 2020 - BİRİNCİ GÜN

AÇILIŞ KONUŞMALARI (13:30-14:00)

TUREB SALONU

Prof. Dr. İrfan YAZICIOĞLU- Dekan /Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi

Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı

Prof. Dr. Yusuf TEKİN- Rektör / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

KONUK KONUŞMACI (14:00-14:45)

TUREB SALONU

Prof. Dr. İlber ORTAYLI – Tarihçi, Yazar

14:45 - 15:30 / ARA

5 KASIM PERŞEMBE 2020 - BİRİNCİ GÜN

PARALEL OTURUMLAR (15:30-17:00)

TUREB SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. CANAN TANRISEVER YİĞİT

Rehber Anlatımlarında Bitki ve Hayvan Mitoslarının Yeri	Arş. Gör. Dilara Eylül Koç- Kastamonu Üniversitesi Doç. Dr. Canan Tanrısever- Kastamonu Üniversitesi
Anadolu'da Türk Sanat ve Mimarisinde Rehberlerin Karşılaştıkları Hayvan Figürleri ve Mitolojik Arka Planı	Dr. Süleyman Saz Turist Rehberi
Roma İmparatorluğu'nda Perge Antik Kenti ve Bir Kadın Yönetici Figürü Olarak Plancia Magna	Prof. Dr. Nedim Yüzbaşıoğlu Akdeniz Üniversitesi
Arkeo-Turizm Kapsamında Tarihöncesi Arkeolojisi Turizmi: Göbeklitepe Örneği	Doç. Dr. Serap Özdöl-Kutlu- Ege Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Selcen Seda Türksoy- Ege Üniversitesi

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ SALONU

OTURUM BAŞKANI- PROF. DR. ELBEYİ PELİT

Turist Rehberliğinde Girişimcilik ve Rehberlik Eğitiminde Girişimciliğin Yeri	Dr. Öğr. Üyesi Nihat Çeşmeci- Erciyes Üniversitesi Arş. Gör. Nazlı Örnek- Erciyes Üniversitesi Turizm
Algılanan Stres: Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma	Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Dağdeviren Çankırı Karatekin Üniversitesi
TR 82 Bölgesinde Turizm Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Çekimsizliğe Yatkınlık Düzeyleri	Arş. Gör. Yakup Erdoğan- Kastamonu Üniversitesi Doç. Dr. Canan Tanrısever- Kastamonu Üniversitesi
Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Dağdeviren- Çankırı Karatekin Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Mikail Kara- Çankırı Karatekin Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Özdemir- Çankırı Karatekin Üniversitesi

HOTEL LINKAGE SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. RAHMAN TEMİZKAN

Denetimlerin Turist Rehberlerinin İş Doyumuna Etkisi: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Çalışan Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma	Arş. Gör. Merve Ofloğlu- Harran Üniversitesi Prof. Dr. İsmail Kızırmak- İstanbul Üniversitesi
İş Aile Rol Çatışması ve Kariyer Devamlılığı İlişkisi: Kadın Turist Rehberleri Üzerine Bir Değerlendirme	Öğr. Gör. Dr. Nilgün Demirel- Iğdır Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi. Yurdanur Yumuk- İstanbul Gelişim Üniversitesi Prof. Dr. Necdet Hacıoğlu- İstanbul Gelişim Üniversitesi
Turist Rehberi Adaylarının Kişilik Özelliklerine Göre Öğrenme Tercihleri: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği	Doç. Dr. Saadet Pınar Temizkan- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özlem Arı- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Turist Rehberi Adaylarının Öz Yeterlilik Algılarının Mesleki Tutumlarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma	Arş. Gör. Melisa Ateş- Afyon Kocatepe Üniversitesi Arş. Gör. Ali Kabakulak- Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Elbeyi Pelit- Afyon Kocatepe Üniversitesi

ANKARA SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. GÜL ERKOL BAYRAM

Turist Rehberliği Yurtiçi Uygulama Gezilerinin Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi	Arş. Gör. Dr. Zeynep Çokal- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Arş. Gör. Aybüke Özsoy- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turist Rehberi Berfin Keskin
Rekreatif Faaliyet Tercihlerinde Turist Rehberlerinin Rolü	Elif Şenel- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Kültür Turizminde Ürün Geliştirme Sürecine Dair Turist Rehberlerinin Görüşleri	Melike Sak- Sinop Üniversitesi Ash Sultan Eren- Sinop Üniversitesi Doç. Dr. Gül Erkol Bayram- Sinop Üniversitesi
Türkiye’de Destinasyon Seçiciliği ve Rehberlik Faaliyetlerine Etkisi	Ramazan Özdemir- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rabia Dedeoğlu-Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hilal Yılmaz- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

6 KASIM CUMA 2020 - İKİNCİ GÜN

TUREB SALONU

11:00-12:00	TUREB OTURUMU: TUREB YK Üyeleri - Sektör Akademi Buluşması MODERATÖR: PROF. DR. PARS ŞAHBAZ
-------------	--

12:00-14:00 / OTURUMLARA ARA

PARALEL OTURUMLAR (14:00-15:30)

TUREB SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. UYSAL YENİPİNAR

Ala Diva Turca Leyla Gencer: Bir Turist Rehberinin Anlatımında Safranbolulu Bir Dünya Yıldızı Soprano'nun Dünden Bugüne ve Yarına Uzanan Yaşam Öyküsü	Turist Rehberi-Eğitimci Yaşar Ülkü
Ankara'nın İlk Rehberi: Ankara Guide Touristique	Fikret Barbaros Göçer- Ankara Üniversitesi
Turist Rehberliğinin Akademik Çalışmalara Yansımaları: Bibliyometrik Bir Analiz	Melda Gazelci- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Arş. Gör. Sadık Can Gazelci- Antalya Bilim Üniversitesi
Türkiye’de Turist Başına Düşen Rehber Sayılarının Tespiti ve İhtiyaç Analizi	Öğr. Gör. Emrullah Cansu Kapadokya Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bahar Kapadokya Üniversitesi

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ SALONU**OTURUM BAŞKANI- PROF. DR. MEDET YOLAL**

Eylemli Rehberlerin Sanal Tur Rehberliği Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmeleri	Arş. Gör. Dr. Burcu Koç- Pamukkale Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Kemal Gürkan Küçükergin- Atılım Üniversitesi
Turist Rehberliği Mesleğine İlişkin Görüşlerin İçerik Analizi Yoluyla Değerlendirilmesi: Ekşi Sözlük Örneği	Öğr. Gör. Dr. Ezgi Kırıcı Tekeli- Iğdır Üniversitesi
Duygusal Emeğin Turist Rehberlerinin İş Tatmini Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	Doç. Dr. Saadet Pınar Temizkan- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Erdal Arslan
Türkçe Rehberlik Önerisinin Paydaşlar Tarafından Değerlendirilmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği	Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul Düzgün-Gümüşhane Üniversitesi

HOTEL LINKAGE SALONU**OTURUM BAŞKANI-PROF. DR. ABDULLAH TANRISEVDİ**

Turist Rehberlerinin Bakış Açısıyla Bireysel Düzeyde Bahış Verme Eğilimini Etkileyen Davranışlar	Dr. Öğr. Üyesi Mikail Kara- Çankırı Karatekin Üniversitesi Arş. Gör. Sema Küçükali- Çankırı Karatekin Üniversitesi Arş. Gör. Dr. Sinem Kunt- Çankırı Karatekin Üniversitesi
Turist Rehberliğinin Multidisipliner Yansımasına Bir Örnek: “Dinler Tarihi”	Doç. Dr. Mehmet Alparslan Küçük- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Ufuk Çam- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Profesyonel Turist Rehberlerinin Gastronomi Kavramına Yaklaşımlarının Kelime İlişkilendirme Testi ile Analizi	Turist Rehberi Abidin Can Aktaş Arş. Gör. Serkan Yiğit- Dokuz Eylül Üniversitesi
Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası’na Bağlı Turist Rehberlerinin Profili	Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul Düzgün-Gümüşhane Üniversitesi
Turist Rehberliği Mesleği İçerisinde İdare Hukuku	Doç. Dr. Dilşat Yılmaz- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

ANKARA SALONU

OTURUM BAŞKANI- PROF. DR. İBRAHİM YILMAZ

Lisansüstü Düzeyde Turist/Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Programların Müfredatlarının İncelenmesi ve Öneriler	Dr. Yunus TOPSAKAL Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Turist Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri: Balıkesir Örneği	Doç. Dr. Seda Şahin- Balıkesir Üniversitesi Mervenur Erdem- Balıkesir Üniversitesi
Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma: Gastronomi Rehberliği Açısından Ön Lisans ve Lisans Programlarının Değerlendirilmesi	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAHAR Kapadokya Üniversitesi
Turizm Rehberliği Bölümleri İçin Yeni Bir Felsefe ve Müfredat Önerisi	Dr. Öğr. Üyesi, Nazım Çokişler İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

KAPANIŞ KONUŞMASI (15:30-16:00)

TUREB SALONU

Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı

TÜRKİYE’DE TURİST BAŞINA DÜŞEN REHBER SAYILARININ TESPİTİ VE İHTİYAÇ ANALİZİ

* Öğretim Görevlisi, Emrullah CANSU
Kapadokya Üniversitesi, Turist Rehberliği
Programı
emrullahcansu58@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi, Mehmet BAHAR
Kapadokya Üniversitesi
mehmet.bahar@kapadokya.edu.tr

ÖZET

Turizm aktiviteleri günden güne artmakta ve yenilikler göstermektedir. Bu yenilikler, beraberinde yer aldığı turizm aktivitelerinde öncülük edecek kişi ihtiyacını ön plana çıkarmaktadır. Turist rehberleri, istedikleri yabancı dillerde anlatım yapan, ülkenin tarihi, kültürel, doğal vb. güzelliklerini ve miraslarını ülkelerini ziyaret edenlere anlatan kişilerdir. İnsanlar doğası gereği güvenlik tedbirlerinden ve bir bölgeyi ilk ziyaretlerinde detaylı bilmedikleri için çağlar boyunca sürekli rehberlik edecek kişilere ihtiyaç duymuşlardır. Bu doğrultuda bakıldığında ülkelerine giren turistleri ilk karşılayan ve onlara öncülük eden rehberlerin önemi de her geçen gün artmaktadır. 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na göre rehberlik sertifika programları, “Birlik ve Seyahat Acenteleri Birliğinin ortak önerileri ve Bakanlığın onayı” ile açılabilir. İlaveten üniversiteler aracılığıyla da rehberlik eğitimi verilmektedir. Bu çalışma ile Türkiye’deki Turist Rehberlerinin sayıları ve sahip oldukları diller ile Türkiye’ye gelen turistlerin konuştukları dillerin kıyaslanması amaçlanmıştır. Bu yolla elde edilecek bulgular hem TUREB’ e hem de TURSAB’ a mevcut durumun bir fotoğrafını ortaya koyma imkânı verecektir. Böylece karar ve onay mercii olan bakanlığın da rakiplerimiz ile olan durumunun incelenerek varsa gerekli tedbirlerin alınmasına imkân sağlayacaktır. Bunların sağlanabilmesi için çalışmada Kültür ve Turizm Bakanlığı 2018 yılı “Bakanlık Belgeli ve Belediye Belgeli” konaklama istatistikleri ile 2020 yılı TUREB verilerine göre olan “Dillere Göre Rehber Sayıları” istatistikleri kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Turizm, Turist, Turist Rehberi, Turist Rehberi Sayıları

NEEDS IDENTIFICATION AND ANALYSIS OF PER CAPITA NUMBER OF TOURIST GUIDE IN TURKEY

ABSTRACT

Tourism activities are increasing day by day and showing innovations. These innovations highlight the need of the person to lead in the tourism activities that it accompanies. Tourist guides tell the foreign languages they want, the country’s history, cultural, natural etc. are the people who tell their beauties and heritages to those who visit their country. People, by their nature, needed people who will constantly guide through the ages because they did not know in detail about their first visit to an area and security measures. In this respect, the importance of the guides who first meet and lead the tourists entering their countries is increasing day by day. According to the Tourist Guidance Occupational Law numbered 6326, guidance certificate programs can be opened with the common suggestions of the Union and Travel Agencies Association and the approval of the Ministry. In addition, guidance education is provided through universities. In this study, aimed to compare language that they have the

* *Sorumlu Yazar*

number of tourist guides in Turkey and the number of tourists coming to Turkey with languages they speak. The findings to be obtained in this way will give both TUREB and TURSAB the opportunity to reveal a photograph of the current situation. Thus, the situation of the ministry, which is the decision and approval authority, with our competitors will be examined and the necessary measures will be taken, if any. In order to ensure these, in the study, the Ministry of Culture and Tourism 2018 “Ministry Certified and Municipal Certified” accommodation statistics and the “Number of Guidelines by Languages” statistics according to TUREB data of 2020 were used.

Key Words: Tourism, Tourist, Tourist Guide, Tourist Guide Numbers.

GİRİŞ

Dünya ekonomisinin önemli gelir kaynaklarından biri turizm sayılmaktadır. Her yıl dünya üzerinde turizm aktivitelerine katılan turist sayıları da artmaktadır. Bu sektörün çekirdeği sayılan turistler ise günümüz teknolojisi sayesinde istediği zaman istedikleri bilgiye ulaşabilmektedirler. Ancak turist rehberleri hem bu bilgilere sahip olup hem de tecrübeli olarak turistleri gezdirmede ve ülkelerini tanıtmada tercih edilmektedir (Köroğlu, 2013: 91-92). Turist rehberleri sadece bilgi vermenin dışında özellikle tur operatörleri tarafından, bilgi sağlayan, yorumlayan ve doğal bir kaynak yöneticisi olarak görülmektedirler (Randall ve Rollins, 2009: 358). Dünya üzerinde gelişmekte ve rekabet olgusu içerisinde bir sektör olan turizm, içerisindeki pazar payını korumak veya arttırmak isteyen ülkelerin müşterilerinin taleplerini dikkate almalı ve hizmet kalitelerini arttırmaları gerekmektedir. Bu bağlamda da turistleri ilk karşılayan ve son uğurlayan turist rehberleri oldukça önemlidir çünkü seyahat süreleri boyunca turistlere ülkelerini gezdiren ve gezdikleri yerleri olumlu ve olumsuz tatil deneyimi kazandırabilen kişilerdendirler (Şahin, Tezcan ve Bekçi, 2018: 252). Bu nedenle nitelikli bir rehberin sorumluluğunda bilgiyi sadece aktarmak yeterli değildir. Mesleğin verdiği sorumluluklar gereği, bilgisini doğru, güncel, zevkli ve ilginç bir yol ile turistlere aktarması gerekmektedir. Bir aracı ve kültür elçisi olan rehberler, ülkelerinin kültürel ve doğal güzelliklerini bilmesi gerektiği kadar anlatım yaptığı yabancı dilin kültürünü ve milletinin özelliklerini de bilmesi gerekmektedir (Yarcan, 2007: 35).

Yukarıda verilen bilgiler ışığında, bu araştırmanın amacı Türkiye’de turist başına düşen rehber sayılarını tespit edip, elde edilen veriler ışığında bir ortalama belirleyerek hangi yabancı dillerde eksik olduğunu ortaya koymaktır. Bu bağlamda da bu çalışmada, 2018 yılında Türkiye’ye gelip konaklama yapan turistlerin verileri ile 2020 yılı TUREB istatistiklerine göre açıklanan turist rehberi sayılarının istatistiki olarak karşılaştırılarak bir sentez elde edilmiştir. Çalışmanın gerekliliği ise sektörde var olan rehber sayıları ve sahip oldukları dil sertifikaları ile ülkemiz otellerinde konaklayan bu dilleri konuşan ülkemiz yabancı misafirlerinin karşılaştırılması yapılarak rehber başına düşen turist sayısını tesbit etmek ve elde edilen bu sayıdan yola çıkarak, hangi yabancı dillerde öncelikli olarak ihtiyaç olduğunu istatistiki olarak ortaya koymaktır.

TURİST REHBERLİĞİNİN ÖNEMİ

Turist rehberliği mesleği için birçok tanımlama yapılabilir ancak en doğru tanım olarak Dünya Turist Rehberleri Birliği Federasyonuna göre, turistlere kendi seçtikleri yabancı dilde anlatım yapan, ülkelerinde uygun yasal yetkilere sahip ve ziyaret edecekleri bölgelere özgü nitelikleri olup, kültürel ve doğal miraslarını yorumlayan kişiler olarak açıklanabilir (WFTGA, 2020).

Turist rehberleri, yerel mirasları yorumlama, kültür ve değerleri koruma ve tanıtmak için anahtar bileşendir. Turist rehberlerinin diğer turizm personellerinden farkı ise turizmi sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı olarak koruyan,

turistlerle sürekli yüz yüze ve yoğun olarak iletişim kuran kişiler olmasındadır. Kültür elçisi olarak adlandırılan turist rehberi, özellikle yabancı turistler tarafından ziyaret ettikleri ülkelerde bulunmanın zorluklarını yaşamamak için tercih edilmektedir (Aslan ve Çokal, 2016: 55-56). Yapılan araştırmalara göre, ev sahibi toplumlar ile turistlerin deneyimleri arasında turist rehberlerinin kültürel etkileşiminin doğrudan biçimde etkisi vardır (Yu, Weiler ve Ham, 2002:75).

Turist rehberlerinin yabancı dil bilgisi oldukça önemlidir. Gezdirdikleri ülkelere ait halk oyunlarını, yöresel yemeklerini, gelenek ve göreneklerini, kısacası turistler için yabancı sayılan birtakım kültürleri tanıdık hale getirebilir. Yabancı dil becerileri ne kadar güçlü olursa, ne kadar iyi konuşur ve anlarsa, turistlere gezdikleri ülkenin kültürlerini aktarmaları ve turistleri memnun etme dereceleri de o kadar yüksek olacaktır. Bu bağlamda bir turun başarısı veya başarısızlığı etkileyebilecek en büyük etkenlerden biri olarak turist rehberlerinin yabancı dil bilgisi demek yanlış olmayacaktır (Yenipınar, Bak ve Çapar, 2014: 89-90).

TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ VE MESLEĞİN YASAL EVRİMİ

Eski çağlarda gerçekleşen seyahatlerin amacı şüphesiz ki zorunluluk ve ihtiyaç temelliydi. Bunların altında da yiyecek bulmak, zorlu iklim şartlarından uzaklaşmak vb. nedenler yatmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında da seyahat kelimesinin İngilizce karşılığı Fransız dilinde çalışmak anlamına gelen “Travailler” kelimesinden gelmektedir ve rehberlerin o zamanki rolü yol göstericiliktir (Arslantürk, 2016: 188).

Turist rehberliği mesleğinin geçmişi bilindiği üzere yüzlerce yıl önceye dayanmaktadır ancak modern anlamda Türkiye’de ortaya çıkışı 19. yüzyıla, Osmanlı’nın son dönemlerine gitmektedir. Tanzimat Fermanı (1839) sonrasında İstanbul’a ticaret amaçlı gelen iş adamlarına, Ermeni, Rus, Fransız, İtalyan ve birçok yabancı ailelerin çocukları tercüman rehberlik yapmışlardır (Zengin, Bayram ve Eker, 2017: 144). Cumhuriyet dönemi öncesinde 1890 yılında Seyyahine Tercümanlık Edenler hakkında 190 sayılı nizamname yayınlanmıştır ancak Cumhuriyet döneminde ilk olarak, 1925 yılında “Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname” adında düzenleme yapılmıştır. İlerleyen yıllarda yasal çerçevede çeşitli düzenlemeler getirilmiştir ancak 1950’li yıllardan sonra turizm ve rehberlik mesleğini önemi farkındalık kazanmıştır. 1953-1970 yılları arasında rehberlik kursları açılmıştır ancak Turist Rehberliği açısından yasal olarak ilk yayınlanan yönetmelik 3 Eylül 1971 yılında, 13945 sayılı Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliğidir (Albuz, Çakmak, Eren, Tekin ve Yeşildağ, 2018: 84-85). Günümüz rehberlik yasası ise 2012 yılında, 6326 sayılı “Turist Rehberliği Meslek Kanunu” olarak yürürlüğe girmiştir (Resmi Gazete, 2012).

Türkiye’de turist rehberliği eğitimi, Kültür ve Turizm bakanlığı ile üniversitelerin sorumluluğundadır. Üniversitelerde turist rehberliği eğitimi ilk olarak “Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksekokulu Turizm Rehberliği Programı” açılmış ve 1992 yılında ilk mezunlarını vermiştir. Yine alanda verilen ilk lisans eğitimi ise 1997 yılında açılmış olan “Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu’nda verilmeye başlanmıştır (Tolga, Atay ve Korkmaz, 2015: 28). 6326 sayılı kanunla birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın teşvikiyle turist rehberliği eğitimi veren üniversitelerin sayıları arttırılıp, nitelikli eğitim verilerek mesleğe önem kazandırılmıştır (Avcıkurt, Alper ve Geyik, 2009: 59-60). Günümüzde rehber olabilmek için genel şartlar arasında (TUREB, 2014):

- T.C. vatandaşı olmak,
- 18 yaşını doldurmuş olmak,

- Üniversitelerin turist rehberliği önlisans, lisans veya yüksek lisans bölümlerinden mezun olmak veya bakanlığın açacağı sertifika programını tamamlamak
- Bakanlık aracılığıyla yapılan Uygulama (Eğitim) gezilerine katılmak
- En az 1 yabancı dil sınavından başarı sağlamak vardır.

Dünyada turist rehberliği eğitim düzenlemeleri birçok açıdan birbirinden farklıdır. Bazı ülkelerde ne çalışma belgesi ne de eğitim gereklidir. Bazı ülkelerde ise ülkenin yasal kanunlarına göre rehberlik eğitimi verilmektedir (Lovrentjev, 2015: 557). Dünyada verilen turist rehberliği eğitiminin süresi, eğitimi veren kurum ve yetki düzeyleri gibi ortak bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Dünya’da Turist Rehberliği Eğitimindeki Ortak Bilgiler

Avrupa	Rehber Olma Şartı	Eğitim Süresi	Düzy Türleri	Çalışma Zamanları	Bağlı Olunan Kurum	Kurum	Rehber Profili	Çalışma Alanları
İngiltere	En az 30 yaş Yazılı Sözlü Sınav	1-2 yıl	Beyaz Yeşil Mavi Rozet	Tam Yarı Zamanlı	Turist Rehberleri Enstitüsü	University of Westmister	İngiltere Kuzey İrlanda Jersey A.	Bölge Ülke
İskoçya	%70 Başarı 4 tane Deneme 1 Proje	680 saat teorik 7 gün uygulama gezisi	Beyaz Yeşil Mavi Sarı Rozet	-	İskoç Turist Rehberleri Birliği	University of Edinburgh	İskoçya	Bölge Ülke
İzlanda	En az 21 yaş Üniversite Mezunu Dil yeterlilik	1 yıl 444 saat teorik 6 gün uygulama gezisi	Yok	-	-	-	İrlanda Kanada Almanya İsveç Norveç İspanya	-
Fransa	En az 2 dil	12-14 hafta	Yok	Tam Yarı Zamanlı	Milli Eğitim Bakanlığı	BTS Turizm Programı Turizm Uygulama Okulu ve Uygulama Enstitüsü	Fransa	Bölge
Almanya	Kurumlar belirler	6-9 ay	Yok	-	Yasal Bir Düzenleme Yok	Seyahat Acentesi Tur Op. Belediye	Almanya	Bölge
Rusya	En az 1 dil	5 yıl	Yok	Tam Yarı Zamanlı	Turizm Müdürlüğü	Üniversite Meslek Liseleri	Rusya	Bölge Ülke
Ukrayna	Ülke içi ve dışı staj	4 yıl	Yok	Tam Yarı Zamanlı	-	Üniversite	Ukrayna	Bölge
Yunanistan	En az lise mezunu Akıcı Yunanca	2,5 yıl	Yok	Tam Yarı Zamanlı	Kalkınma Bakanlığı	Üniversite	AB ülkesi Yunan	Ülke
Avusturya	En az 2 dil	3 yıl	Yok	-	Ticaret Odası	Avusturya Federal Cum. Turizm Bakanlığı	Avusturya	Bölge
Hırvatistan	En az lise mezunu En az 1 dil	-	Yok	Tam Yarı Zamanlı	Turizm Bakanlığı	Üniversite	AB ülkesi Hırvat	Bölge
İtalya	Üni. Mezunu	-	Yok	-	Yerel Yönetimler	Yerel Yönetimler	İtalyan	Bölge
İspanya	En az lise mezunu En az 18 yaş Dil Yeterliliği	Bölgelere göre değişmekte	Sarı Rozet	Tam Yarı Zamanlı	Yerel Yönetimler	Yerel Yönetimler	AB ülkesi İspanyol	Bölge
Slovenya	En az 18 yaş En az ortaokul mezunu En az 1 yabancı dil	3 aşamalı eğitim	-	-	Çalışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı	Slovenya Cum. Ticaret Odası	Slovak	Bölge
Amerika	Rehber Olma Şartı	Eğitim Süresi	Düzy Türleri	Çalışma Zamanları	Bağlı Olunan Kurum	Kurum	Rehber Profili	Çalışma Alanları
ABD	7 Günlük Kurs 10 Gün Eğitim	17 Gün	Yok	-	Uluslararası Tur Yönetimi Enstitüsü Uluslararası Rehber Akademisi	Uluslararası Tur Yönetimi Enstitüsü Uluslararası Rehber Akademisi	ABD	Bölge
Kanada	Ortaöğretim Mezunu Olma En Az 1 Yabancı Dil	-	Yok	-	-	-	ABD	Bölge

Asya	Rehber Olma Şartı	Eğitim Süresi	Düzye Türleri	Çalışma Zamanları	Bağlı Olunan Kurum	Kurum	Rehber Profili	Çalışma Alanları
Çin	Her Yıl Ulusal Rehberlik Sınavı Lisans Mezunlu Olmak	Sınavı Geçmek Yeterli	Yok	-	Tur Şirketi Seyahat Acentesi	Çin Ulusal Turizm İdaresi	Çin	Ülke
Hong Kong	En Az 50.000 Avro	Yerli 4 Yıl Yabancı 6 Yıl	Grade E	-	Seyahat Endüstrisi Konsül	Caritas Institute of Community Education Hkct	Çin Diğer	Bölge Ülke
Singapur	En Az 21 Yaş	Sınavı Geçmek Yeterli	Yok	-	TourismMngmnt. Inst of Singapore (Tms)	TourismMngmnt.Institute of Singapore (Tms)	Singapur	Bölge
Japonya	Orta Derece İngilizce	20 Saat	Yok	-	-	Temple Üniversitesi	Japonya	Bölge
Tayland	Tai Vatandaş En Az 18 Yaş	Sınavı Geçmek Yeterli	Yok	-	Turizm ve Spor Bakanlığı	Turizm Okulları	Kore Çin Rusya	-
Kırgızistan Azerbaycan Özbekistan	14 Günlük Uygulama Gezisi	2 ya da 4 Yıl	Yok	-	-	Turizm Fakülteleri	Kırgız Azerbaycanlı Özbek	-
Diğer Ülkeler	Rehber Olma Şartı	Eğitim Süresi	Düzye Türleri	Çalışma Zamanları	Bağlı Olunan Kurum	Kurum	Rehber Profili	Çalışma Alanları
Mısır	En az 21 yaş En az 1 yabancı dil	Sınavı Geçmek Yeterli	Yok	-	Turizm Bakanlığı ve Mısır Rehberler Sendikası	Turizm Fakülteleri	-	Ülke
Zimbabve	Matematik İngilizce	3 ay	Yok	-	Zimbabve Turizm Otoritesi	Üniversite	-	-
BAE (Dubai)	En az lise mezunu Sabık kaydının olmaması	10 gün	Yok	-	-	DCT DED DTCM	Dubai'de yaşamak ve Arap	Bölge
Avusturya	VET Sertifika Programlarına katılmak	5 seviyeli eğitim	Yok	-	-	Teknik Ve İleri Eğitim Kurumları Özel Eğitim Kuruluşları Savannah Turist Rehberleri Birliği	-	Bölge Ülke
KKTC	İyi derecede Türkçe En az lise mezunu Kamuda çalışmamak	2 yıl 3 ay	Yok	-	Turizm ve Çevre Bakanlığı	Üniversite Turizm ve Çevre Bakanlığı	KKTC	Ülke

Kaynak: Tanrısever, C., Bektaş, I. ve Koç, D. E. (2019). Dünyada Turist Rehberliği Eğitimi. Turist Rehberliği Dergisi (TURED), 2(1), 44-56.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada Kültür ve Turizm Bakanlığı 2018 yılı “Bakanlık Belgeli ve Belediye Belgeli” konaklama istatistikleri kullanılmıştır. Bu istatistiklerde yer alan Milliyetler tek tek listelenmiş olup, o ülkede konuşulan dil veya diller tespit edilmiştir. Bazı ülkelerde resmi olarak bir den fazla dil konuşulması sebebiyle bu durumlar da tespit edilerek kayıt altına alınmıştır. Bu son durumda elde edilen Türkiye’ye gelen 2018 yılındaki turistlerin konuşabildikleri diller ve kişi sayıları tespit edilmiştir. Elde edilen bu veriler ışığında TUREB web sitesinden elde edilen 2020 yılı “Dillere Göre Rehber Sayıları” bu dili konuşan kişilerin karşısına yazılmıştır. Böylece Türkiye’ye gelen turistlerin konuşabildikleri dillere göre rehber başına kaç turist düştüğü tespit edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen 2018 yılının konaklama istatistikleri ile 2020 yılı TUREB’in dillere göre rehber dağılımı istatistikleri harmanlanıp, tek tablo halinde düzenlenmiştir. Oluşturulan istatistiki veriler tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Turist Başına Düşen Rehber İstatistiği

Konuşulan Dil	Konaklayan Turist Sayısı	Toplam % Payı	Rehber Sayısı	Rehber Başına Düşen Turist Sayısı
Gürcüce	105.565	0,31%	1	105.565
Litvanca	188.530	0,55%	2	94.265
Hintçe	165.268	0,48%	2	82.634
Slovakça	135.432	0,40%	3	45.144
Çekçe	249.939	0,73%	6	41.657
Danca	326.576	0,95%	8	40.822
Romence	649.085	1,89%	21	30.909
Farsça	1.154.883	3,37%	39	29.612
Fince	126.623	0,37%	7	18.089
İbranice	406.200	1,19%	23	17.661
Lehçe	703.901	2,05%	47	14.977
Urduca	111.614	0,33%	9	12.402
Rusça	8.205.080	23,95%	699	11.738
Arapça	4.119.948	12,02%	365	11.288
İsveççe	305.524	0,89%	28	10.912
Makedonca	83.207	0,24%	8	10.401
Korece	342.418	1,00%	33	10.376
Boşnakça	77.914	0,23%	8	9.739
İzlandaca	9.380	0,03%	1	9.380
Flemenkçe	1.087.394	3,17%	236	4.608
Macarca	96.140	0,28%	22	4.370
Çince	1.249.042	3,65%	287	4.352
Sırpça	169.624	0,50%	45	3.769
Ermenice	24.311	0,07%	7	3.473
Norveççe	102.419	0,30%	32	3.201
Almanca	4.969.319	14,50%	1.650	3.012
Bulgarca	397.032	1,16%	231	1.719
Hırvatça	30.397	0,09%	24	1.267
Fransızca	1.409.064	4,11%	1.119	1.259
Yunanca	126.137	0,37%	142	888
Endonezce	104.385	0,30%	130	803
İtalyanca	350.029	1,02%	551	635
İspanyolca	413.454	1,21%	768	538
İngilizce	2.989.959	8,73%	7.039	425
Portekizce	149.353	0,44%	377	396
Japonca	160.558	0,47%	589	273
Ukraynaca	913.048	2,66%	0	0
Kazakça	325.569	0,95%	0	0
Azerice	285.827	0,83%	0	0
Malayca	229.785	0,67%	0	0
Belarusca	228.842	0,67%	0	0
Arnavutça	207.222	0,60%	0	0
Özbekçe	137.480	0,40%	0	0

Konuşulan Dil	Konaklayan Turist Sayısı	Toplam % Payı	Rehber Sayısı	Rehber Başına Düşen Turist Sayısı
Türkçe	90.878	0,27%	0	0
Tayca	89.568	0,26%	0	0
Türkmençe	75.829	0,22%	0	0
İrlandaca	70.971	0,21%	0	0
Kırgızca	63.684	0,19%	0	0
Estonca	63.505	0,19%	0	0
Afrikaans	54.336	0,16%	0	0
Letonca	48.111	0,14%	0	0
Slovençe	32.803	0,10%	0	0
Filipince	22.600	0,07%	0	0
Tacikçe	15.923	0,05%	0	0
Bengalce	9.244	0,03%	0	0
Karadağca	4.221	0,01%	0	0
GENEL TOPLAM	34.265.150	100,00%	14.559	2.354

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, rehber başına düşen turist sayısı en yüksek dil, 105.565 kişi ile “Gürcüce” olmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Türkiye’ye 2018 yılında toplam 105.565 Gürcüce konuşan turist gelmesine rağmen TUREB kayıtlarında bu dili konuşabilen rehber sayısının sadece 1 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu dilde ilave birkaç turist rehberi olması bu rakamı hızla aşağıya çekebilecektir.

Benzer durum Litvanca ve Hintçe içinde geçerli olup, bu dillerde kayıtlı rehber sayısı sadece 2 olduğu görülmektedir. Fakat Hintçe konuşan kişilerin tamamının Hindistanlı olması, Hindistan’ın resmi ikinci dilinin İngilizce olması sebebiyle ve İngilizce konuşan rehber sayısının gelen misafir başına en düşük üçüncü değer olan 425 kişi olması sebebiyle Hint dilinde yeni bir rehber ihtiyacı bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Aynı şekilde Ukraynaca, Kazakça, Azerice, Belarusa, Özbekçe, Türkmençe, Kırgızca ve Tacikçe konuşan herhangi bir belgeli turist rehberi bulunmamasına rağmen bu ülkelerden gelen turistlerin ikinci dil olarak konuşabildikleri dilin “Rusça” olması sebebiyle bu dillerde de yeni turist rehberi ihtiyacı öngörülmemektedir. Liste de 90.878 kişi ile gözükten “Türkçe” konuşabilen turistlerin sayısı Kuzey Kıbrıslı misafirlere aittir. Bu misafirler zaten Türkçeyi çok iyi konuşabilmekte ve ilave olarak İngilizce de konuşabilmektedir. Bu yönüyle her iki durumda da Türkiye’de kayıtlı 11.036 rehberin tamamının “Türkçe” konuşabilmesi ve buna ilaveten bu sayının içinden de 7039 rehberin de “İngilizce” rehberlik sertifikasının olması sebebiyle yeni bir sertifikaya ihtiyaç duyulmamaktadır.

Belgeli rehberi bulunmayan “İrlandaca” ve “Afrikaans” dili konuşan turistlerin tamamının İngilizce konuşabiliyor olması sebebiyle bu dillerde ilave rehber ihtiyacı duyulmadığı anlaşılmaktadır.

Bengalce konuşan turist sayısının 9.244 ve Karadağca konuşan kişi sayısının da 4.221 olması sebebiyle bu dillerde de daha fazla turist rehberi ihtiyacının yakın gelecekte ihtiyaç olmadığı düşünülmektedir. Bu dilleri konuşan misafirlerin sayıları 20.000 ve üzeri olması durumunda yeniden değerlendirilerek ele alınmalıdır.

2018 yılında Türkiye’de otelde konaklamış olan toplam turist sayısına baktığımızda 31.135.545 kişinin hem bakanlık belgeli hem de belediye belgeli tesislerde konaklamış oldukları görülmektedir. Konaklayan bu kişilerin

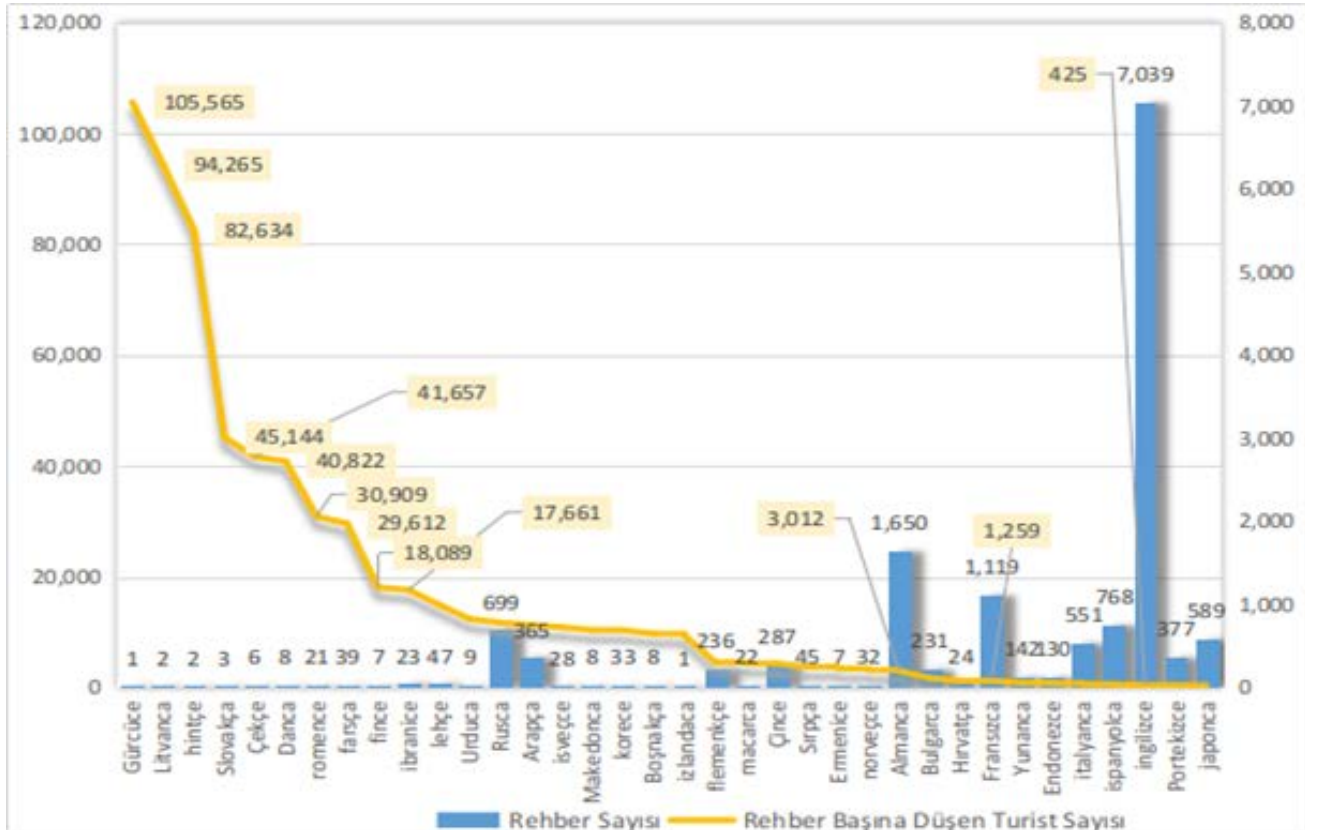
milliyet istatistiklerine baktığımızda 94 farklı milliyetteki kişinin 56 farklı dili konuşabildikleri görülmüştür. Aynı ülke vatandaşlarının birden fazla dil konuşabilmesi sebebiyle bu 56 farklı dili konuşabilen kişilerin toplam rakamı toplam kişi sayısından 3.129.604 kadar fazla olarak 34.265.150 olarak bulunmuştur. 14.559 rehber sayısı bu rakama bölündüğünde toplamda rehber başına düşen turist sayısını 2.354 olarak ortaya çıkmaktadır.

Otelde konaklayan Litvanca konuşan turist sayısı 188.530 kişi iken mevcut kokartlı rehber sayısı sadece 2 kişi olup, rehber başına 94.265 turist düşmektedir. Türkiye'nin en büyük pazarı konumunda olan Rusça konuşan milletleri incelediğimizde, 699 kayıtlı rehber bulunduğu görülmektedir. Rehber başına düşen kişi sayısı da 11.738 kişidir.

1.154.883 kişinin "Farsça" konuşabildikleri görülmektedir. Buna karşın Farsça konuşabilen belgeli rehber sayısı sadece 39 kişidir. Rehber başına düşen sayısı da 29.612 olarak görülmektedir. Böylesi bir yüksek rakam çıkmasına rağmen, resmi dili Farsça" olan İran nüfusunun %50-60 oranının Türkçe dilini biliyor olmasının ve Türkiye'ye gelenlerin genellikle bu orandan kişiler olması sebebiyle geldiklerinde iletişim konusunda bir sıkıntı ile karşılaşmadıkları bilinmektedir.

Bir milyonun üzerindeki konuşulan dillere bakıldığında, 1.409.064 kişi ile Fransızca, 1.249.042 kişi ile Çince, 1.087.394 kişi ile Flemenkçe gelmektedir. Bu dillerdeki turist rehberi kişi başına düşen kişi sayıları da sırasıyla; Fransızca için 1.259, Çince için 4.352, Flemenkçe için de 4.608 misafir düşmektedir. Bu üç dilden sadece Fransızca hariç diğer diller ortalama rehber başına düşen sayının üzerindedir.

Grafik 1: Rehber Başına Düşen Turist Sayısı İle Dillere Ait Rehber Sayısı

Grafik 1 incelendiğinde turuncu ile gösterilen çizgiler Rehber Başına Düşen Turist sayısını, onun yanında ise mavi renkteki veriler de o dillerdeki belgeli rehber sayılarını göstermektedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında Grafik 1'e göz atıldığında, en yüksek rehber sayısının 7.039 kişi ile "İngilizce", ikinci en yüksek rehber sayısının 1.650 kişi ile Almanca ve bunları takiben 1.119 kişi ile Fransızca, 768 kişi ile İspanyolca, 699 kişi ile Rusça, 589 kişi ile Japonca ve 551 kişi ile İtalyanca turist rehberi olduğu görülmektedir. En yüksek rehber sayısına ait bu dillerde rehber başına düşen turist sayısına bakıldığında sırasıyla; İngilizce için 425, Almanca için 3.012, Fransızca için 1.259, İspanyolca için 538, Rusça için 11.738, Japonca için 273 ve İtalyanca için 635 kişi düşmektedir. Rehber başına düşen ortalama misafir sayısının 2.354 olduğuna göre, bu ortalamanın üzerinde yüksek çıkan Rusça ve Almanca olmuştur. Kalan diğer rehber sayısı çok olan diller genel ortalamanın altında kalmıştır. Portekizce belgeli rehber sayısı 377 olup, Arapça belgeli rehber sayısı ise 365'tir. Rehber sayılarının neredeyse aynı olmasına rağmen rehber başına düşen turist sayısına baktığımızda Arapça konuşan rehber başına düşen turist sayısı 11.288 kişi iken Portekizce de bu durum sadece 396 kişidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öncelikle bu çalışma gerçekleştirilirken kullanılan verilen Türkiye'ye gelen turistlerin "Sınır" giriş veya çıkış istatistikleri yerine "Konaklama" istatistikleri kullanılmıştır. Bunun en önemli sebebi Türkiye'ye giriş yapan ve kayıtlar da turist olarak gözüken, "Türk asıllı" yabancı ülke vatandaşlarının Türkiye'yi ziyaret sebepleri genellikle eş dost ve akraba ziyareti şeklinde olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple bu kişiler Türkiye'de buldukları süre içerisinde profesyonel rehberlik hizmetleri talebi giriş sayılarına göre çok düşük ve sınırlıdır. Ayrıca yine Ermenistan ve Gürcistanlı kişilerin Türkiye sınır istatistiklerinde turist olarak gözükmekle birlikte genellikle turistik bir seyahatten çok gayri resmi olarak "çalışma" veya "mal ticareti" yapma gibi sebeplerle Türkiye'ye gelmektedirler. Bu sebeple bu çalışma için kullanılması durumunda sınır istatistikleri verileri doğru olmayan sonuçlara sebep olabilecektir. Bu durumdan ötürü turizmin genel tanımında yer alan ve turizm faaliyetinin gerçekleşebilmesinin tek ve en önemli şartı olan "en az bir gece konaklama" şartı sebebiyle Türkiye'ye gelmiş ve en az bir gece konaklamış yabancı misafirlerin istatistikleri kullanılmıştır.

Yukarıda yer alan veriler incelendiğinde Türkiye'ye gelen turistlerin konuştuğu bazı dillerde oldukça ciddi turist rehberi eksiği olduğu görülmektedir. Aşağıda detaylı olarak incelenecek olan bu durum ile ilgili önerimiz, rehber başına düşen turist sayısı ülke ortalaması 2.354 turist sayısının iki katı yani 4.708 kişi ve üzerindeki diller için ciddi rehber ihtiyacı olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca Türkiye'de konaklama tesislerinde konaklamış olan misafirlerin konuştukları diller dikkate alınarak toplam konuşulan dilleri oranlanarak toplamdaki payları %0.50 ve üzeri olanlar ile rehber başına düşen turist sayısı 4.708 (ortalama rehber başına düşen turist sayısı x2) ve üzeri olan diller filtrelenerek aşağıya çıkarılmıştır. Bulunan bu rehber başına düşen rakamlar, azami turist rehberi başına düşen kişi sayısı olan 4.708'e bölünerek bu dilde ihtiyaç duyulan rehber sayısı tespit edilmiştir. Yapılan literatür taramasında bu konuda tespit edilmiş ortalama bir rakama rastlanmamıştır. Bu sebeple yukarıda izah edildiği şekilde bir filtreleme gerçekleştirilerek ortaya çıkan tablo ve ihtiyaç rakamlarının tespitine çalışılmıştır. Elde edilen bu değerler kesin bir yargıdan çok sektörel bir tavsiye niteliğinde olup, yapılacak başka çalışmalar da farklı sonuçlar elde edilebilecektir.

Ayrıca ihtiyaç duyulan sayı tespit edildikten sonra Türkiye'ye gelen turistlerin rehberlerin sezondaki yoğun programlarından ve birden fazla dil bilen rehberlerin aynı anda tura çıkamama ihtimallerinden ötürü ihtiyaç duyulan rehber sayılarının 2 katı kişi sayısı olması önerilmektedir. Bu durumun dayanağı olarak var olan rehber

sayısının 1/4'inin eylemsiz olarak aktif rehberlik yapmaması gösterilmektedir. Konu ile ilgili detaylı bilgiler tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: İhtiyaç Duyulan Dillere Göre İhtiyaç Duyulan Rehber Sayısı

Konuşulan Dil	Konaklayan Turist Sayısı	Toplam % Payı	Rehber Sayısı	Rehber Başına Düşen Turist Sayısı	İhtiyaç Duyulan Sayı	Açılması Önerilen Sayı
Litvanca	188.530	0,55%	2	94.265	20	40
Çekçe	249.939	0,73%	6	41.657	9	18
Danca	326.576	0,95%	8	40.822	9	18
Romence	649.085	1,89%	21	30.909	7	14
Farsça	1.154.883	3,37%	39	29.612	6	12
İbranice	406.200	1,19%	23	17.661	4	8
Lehçe	703.901	2,05%	47	14.977	3	6
Rusca	8.205.080	23,95%	699	11.738	2	4
Arapça	4.119.948	12,02%	365	11.288	2	4
İsveççe	305.524	0,89%	28	10.912	2	4
Korece	342.418	1,00%	33	10.376	2	4

İhtiyaç duyulan bu dillerdeki eksikliklerin acilen kapatılması için kısa dönemde TUREB tarafından ihtiyaç olan dillerde yabancı dil kursları açılmalı ve bu eğitimler sonucunda ihtiyaç giderilmelidir. Ayrıca üniversitede eğitim görmekte olan öğrencilere ihtiyaç olunan dillerin eğitimlerinin verilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TUREB aracılığıyla üniversiteler ile görüşmeler gerçekleştirilmeli ve ihtiyaç olan dillerin eğitimlerinin verilmesi sağlanmalıdır.

Kokartlı rehberlerin de ek yabancı dil öğrenmeleri ve sektörde ihtiyaç olan dillerin var olan kokartlı rehberler arasında paylaşılması için bölge bazlı ihtiyaç analizlerinin çıkartılması ve ihtiyaç olunan dillere göre yabancı dil eğitim kurslarının açılması sağlanmalıdır.

Ayrıca 2018 yılında Türkiye'de konaklamış misafirlere elde edilen bu verilerin her yıl gerçekleştirilen yeni turizm verileri ışığında tekrarlanarak tablo halinde güncelleştirilmeli ve varsa yeni ilave dillerle birlikte ihtiyaç duyulan rehber sayıları tespit edilmelidir.

KAYNAKÇA

Albuz, N., Çakmak, T.F., Eren, A., Tekin Ö. ve Yeşildağ, G.N.G. (2018). Turist Rehberliğine Giriş, Detay Yayıncılık, Ankara.

Arslantürk, Y. (2016). Mesleki Bağlılık: Turist Rehberleri Üzerine Bir İnceleme. İşletme Araştırmaları Dergisi, 8(1), 186-207.

Aslan, Z. ve Çokal, Z. (2016). Profesyonel Turist Rehberinin Kültürel Değerlere Katısına İlişkin Turist Algılamaları. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 4(1), 53-69.

Avcıkurt, C., Alper, B. ve Geyik, S. (2009). Education and Training of Tourist Guides in Turkey. Management and

Education Academic Journal, 5(1), 57-63.

Köroğlu, Ö. (2013). Turist Rehberlerinin İş Yaşamındaki Rollerine Kavramsal Bir Değerlendirme. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (16), 91-112.

Lovrentjev, S. (2015). Education of Tourist Guides: Case of Croatia. Procedia economics and finance, 23, 555-562.

Resmi Gazete, (2012). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>. Erişim Tarihi: 04.02.2020.

Randall, C. ve Rollins, R. B. (2009). Visitor perceptions of the role of tour guides in natural areas. Journal of Sustainable Tourism, 17(3), 357-374.

Şahin, S., Tezcan, A. E., & Bekci, M. (2018). Yerli Turistlerin Türkiye, İstanbul, Turizm ve Turist Rehberi İle İlgili Metaforları. Turizm Akademik Dergisi, 5(1), 251-264.

Tanrısever, C., Bektaş, İ. ve Koç, D. E. (2019). Dünyada Turist Rehberliği Eğitimi. Turist Rehberliği Dergisi (TURED), 2(1), 44-56.

Tolga, Ö., Korkmaz, H. ve Lütfi, A. T. A. Y. (2015). Lisans Düzeyindeki Turist Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 12(2).

TUREB, (2014). <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/62>. Erişim Tarihi: 04.02.2020.

Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 18(1), 33-44.

Yenipınar, U., Elif, B. A. K. ve Çapar, G. (2014). Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı İle Değerlendirilmesi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), 86-114.

Yu, X., Weiler, B. ve Ham, S. (2002). Intercultural Communication and Mediation: A Framework For Analysing The Intercultural Competence of Chinese Tour Guides. Journal of Vacation Marketing, 8(1), 75-87.

Zengin, B., Eker, N. ve Erkol Bayram, G. (2017). Turist Rehberliği Meslek Kanununun Profesyonel Turist Rehberlerince Değerlendirilmesi. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 14(2), 142-156.

WFTGA, (2020). <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide>. Erişim Tarihi: 04.02.2020